

Кефієв Олександр - Прошує со. В. Про право
приєднання прав за судження до представлення
документів Херсонського державного університету
університету (Серія: Юридичні науки). - Випуск 3,
№ 2. - Херсон, 2014. - с. 37-40.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

**НАУКОВИЙ ВІСНИК
ХЕРСОНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ**

Серія:
ЮРИДИЧНІ НАУКИ
Випуск 3
Том 2

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Смирнов Василь Михайлович – декан юридичного факультету Херсонського державного університету, професор, заслужений юрист України

Заступники головного редактора:

Бевзенко Володимир Михайлович – професор кафедри адміністративного та господарського права Херсонського державного університету, д.ю.н., доцент

Шапошников Костянтин Сергійович – декан факультету економіки і менеджменту Херсонського державного університету, д.е.н., доцент

Відповідальний секретар:

Сопула Олександр Сергійович – доцент кафедри галузевого права Херсонського державного університету

Члени редакційної колегії:

Бірюков Валерій Васильович – професор кафедри криміналістики Луганського державного університету імені Є.О. Дідоренка, д.ю.н., доцент

Галуцько Валентин Васильович – директор Інституту права Відкритого міжнародного університету «Україна», професор кафедри адміністративного та господарського права Херсонського державного університету, д.ю.н., доцент

Кафарський Володимир Іванович – професор кафедри теорії держави і права Херсонського державного університету, д.ю.н., професор, заслужений юрист України

Комзюк Анатолій Трахимович – професор кафедри адміністративного права Харківського національного університету внутрішніх справ, д.ю.н., професор

Конюх В'ячеслав В'ячеславович – декан Єваторійського факультету Харківського національного університету внутрішніх справ, д.ю.н., професор, член-кореспондент Національної академії правових наук України, заслужений юрист України

Литвинов Олексій Миколайович – завідувач кафедри кримінального права та кримінології Харківського державного університету внутрішніх справ, д.ю.н., професор

Літвін Валерій Валерійович – начальник УМВС України в Херсонській області, професор кафедри Херсонського державного університету, к.ю.н.

Лукашевич Віталій Григорович – проректор з наукової роботи, завідувач кафедри кримінального процесу Київського національного університету імені Т.Г. Шевченка, д.ю.н., професор, заслужений юрист України

Мельник Роман Сергійович – професор кафедри адміністративного права Київського національного університету імені Т.Г. Шевченка, д.ю.н., старший науковий співробітник

Мікулін Віктор Петрович – Вища експертна рада України, д.ю.н., професор

Сайчин Олександр Сергійович – професор кафедри кримінального процесу та криміналістики Київського національного університету імені Т.Г. Шевченка, д.ю.н., професор

Спіцько Сергій Вікторович – професор кафедри кримінального процесу та криміналістики Харківського державного університету внутрішніх справ, д.ю.н., професор

Стрельцов Євген Львович – проректор з науково-педагогічної роботи Одеського національного університету імені П.І. Мечникова, д.ю.н., професор, член-кореспондент Національної академії правових наук України, заслужений юрист України

Фріс Павло Львович – завідувач кафедри кримінального права Прикарпатського національного університету імені Стефаника, д.ю.н., професор, заслужений діяч науки і техніки України

Шишка Роман Богданович – завідувач кафедри цивільно-господарських дисциплін Ірпінської фінансової академії, д.ю.н., професор

Шутак Ілля Дмитрович – професор кафедри теорії та історії права Івано-Франківського університету імені Короля Данила Галицького, д.ю.н., професор

Чертова Надія Андріївна – завідувача кафедрою міжнародного права і порівняльного правознавства Арктичний федеральний університет ім. М.В. Ломоносова, доктор юридичних наук, професор (Росія, м. Арктик)

Гармаєв Юрій Петрович – завідувач кафедрою організації прокурорсько-слідчої діяльності Іркутської державної академії підвищення кваліфікації прокурорських працівників Генеральної прокуратури Російської Федерації, д.ю.н., професор (Росія, м. Іркутськ)

Павал Кубічек – декан юридичного факультету Університету імені Коменського, д.ю.н., професор (Словаччина, м. Братислава)

Рябініна Тетяна Кимівна – завідувача кафедрою кримінального процесу та криміналістики Південно-Західного державного університету, к.ю.н., професор (Росія, м. Курськ)

Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки»
є фаховим виданням на підставі Наказу МОН України від 10 жовтня 2013 року № 1411 (додаток до наказу про ліквідацію департаменту вищої освіти МОН України)

Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради
Херсонського державного університету
(Протокол № 13 от 26.06.2014 р.)

Свідцтво про державну реєстрацію
друкованого засобу масової інформації – серія КВ № 19746-9546Р
від 15.03.2013 р. видане Державною реєстраційною службою України

ISSN 2307-8049

© Херсонський державний університет
© Оформлення «Видавничий дім «Григоріус»

ЗМІСТ**СЕКЦІЯ 5****ТРУДОВЕ ПРАВО; ПРАВО СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ**

Андрійчук О.В. ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРАЦІ ЖІНОК, ЯКІ ПОЄДНУЮТЬ РОБОТУ З МАТЕРИНСТВОМ.....	9
Боднарчук М.І. ПРИНЦИПИ ОПТИМІЗАЦІЇ МЕХАНІЗМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ.....	13
Брильова О.В. ПОРЯДОК УТВОРЕННЯ ТА ПРИПИНЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІЗАЦІЙ РОБОТОДАВЦІВ, ЇХ ОБ'ЄДНАНЬ.....	18
Венедіктов С.В. ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАЙНЯТОСТІ ГРОМАДЯН В УМОВАХ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ.....	22
Денисевич А.Ю. НАДУРОЧНІ РОБОТИ ТА НЕНОРМОВАНИЙ РОБОЧИЙ ДЕНЬ ЯК СПЕЦІАЛЬНИЙ РЕЖИМ РОБОЧОГО ЧАСУ.....	25
Жигалкін І.П. ОКРЕМІ ПИТАННЯ ПРАВОСВІДОМОСТІ СТОРІН ТРУДОВОГО ДОГОВОРУ.....	29
Іншин М.І. ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ЧАСУ ВІДПОЧИНКУ ПРАЦІВНИКІВ В УКРАЇНІ.....	34
Кернякевич-Танасійчук Ю.В. ПРО ПРАВОВУ ПРИРОДУ ПРАЦІ ЗАСУДЖЕНИХ ДО ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ.....	37
Козін С.М. СИСТЕМА ПРИНЦИПІВ ДИСЦИПЛІНАРНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ У ТРУДОВОМУ ПРАВІ.....	41
Медвідь А.О. СУБ'ЄКТИ, ЯКІ ЗАБЕЗПЕЧУЮТЬ РЕІНТЕГРАЦІЮ БЕЗДОМНИХ ОСІБ І БЕЗПРИТУЛЬНИХ ДІТЕЙ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ.....	46
Мигаль С.М. ОБМЕЖЕННЯ ПРАВА НА СТРАЙК ПРАВОМ НА ЛОКАУТ У ПРЕЦЕДЕНТНОМУ ПРАВІ ЕКСП.....	51
Мотрич А.І. КОЛЕКТИВНИЙ ДОГОВІР ЯК ЗАСІБ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТРУДОВИХ ПРАВ ПРАЦІВНИКІВ.....	58
Небоженко К.В. ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ОХОРОНИ ПРАЦІ.....	62
Ніндипова В.І. ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАГЛЯДУ ЗА ДОДЕРЖАННЯМ І ЗАСТОСУВАННЯМ ЗАКОНІВ У СФЕРІ ОПЛАТИ ПРАЦІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПИТАННЯ УДОСКОНАЛЕННЯ.....	66
Олексюк Т.І. ЗАГАЛЬНИЙ ПОРЯДОК ПРИЙНЯТТЯ НА РОБОТУ ТА УКЛАДЕННЯ ТРУДОВОГО ДОГОВОРУ.....	73
Слома В.М. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ ІНОЗЕМЦІВ В УКРАЇНІ.....	77
Терела Г.В. СУТНІСНА ХАРАКТЕРИСТИКА ГРОМАДСЬКОГО КОНТРОЛЮ ЗА ДОДЕРЖАННЯМ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ПРАЦЮ.....	82
Шабанов Р.І. СУТНІСТЬ ПРОФЕСІЙНОЇ ОРІЄНТАЦІЇ ЯК ЗАХОДУ СПРИЯННЯ ЗАЙНЯТОСТІ НАСЕЛЕННЯ.....	88

СЕКЦІЯ 6**ЗЕМЕЛЬНЕ ПРАВО; АГРАРНЕ ПРАВО;
ЕКОЛОГІЧНЕ ПРАВО; ПРИРОДОРЕСУРСНЕ ПРАВО**

Ващишин М.Я. НОРМАТИВНІ РІВНІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ МЕРЕЖІ.....	94
--	----

- Гончаренко Г.А. ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ В СИСТЕМІ ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ В СФЕРІ ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА ТА КОНТРОЛЮ ЗА ЇЇ РЕАЛІЗАЦІЄЮ.....
- Заверюха М.М. СПІВВІДНОШЕННЯ ЗЕМЕЛЬНОГО І ЛІСОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА ТА ПОДОЛАННЯ СУПЕРЕЧНОСТЕЙ МІЖ НИМИ.....
- Онищенко І.О. ВИДИ СУБ'ЄКТІВ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА: ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ.....
- Тараненко Л.С. РОЗВИТОК ЗАКОНОДАВСТВА ПРО СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКУ ДОРАДЧУ ДІЯЛЬНІСТЬ В УКРАЇНІ.....
- Шершун С.М. ОРГАНІЗАЦІЙНЕ-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОЦІНКИ ВПЛИВІВ НА НАВКОЛИШНЄ СЕРЕДОВИЩЕ У ТРАНСКОРДОННОМУ КОНТЕКСТІ.....

СЕКЦІЯ 7

АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС; ФІНАНСОВЕ ПРАВО; ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО

- Астіон С.І. ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО УКРІПЛЕННЯ ФІНАНСОВОЇ АВТОНОМІЇ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ.....
- Барок О.О. ПРАВОВІ ЗАСАДИ ВАЛЮТНОГО КОНТРОЛЮ В СФЕРІ МИТНОЇ СПРАВИ.....
- Белікова М.І. КЕРІВНІ ЗАСАДИ ПРОВАДЖЕННЯ ЗА СКАРГАМИ ГРОМАДЯН.....
- Василик Ю.Б. ПРАВОВИЙ СТАТУС ПЕРЕВІЗНИКА ЯК СУБ'ЄКТА АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПЕРЕВЕЗЕННЯ ПАСАЖИРІВ ЧЕРЕЗ ДЕРЖАВНИЙ КОРДОН УКРАЇНИ БЕЗ НАЛЕЖНИХ ДОКУМЕНТІВ.....
- Воронін Я.Г. АДМІНІСТРАТИВНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ДОЗВІЛЬНИХ ПРОЦЕДУР У НАФТОГАЗОВОМУ КОМПЛЕКСІ: НЕДОЛІКИ ПРАВОВОЇ РЕГЛАМЕНТАЦІЇ.....
- Гаруст Ю.В. УЧАСТЬ ГРОМАДЯН У ФОРМУВАННІ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ ЯК ЗАСІБ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЇХ ПРАВ У ПОДАТКОВІЙ СФЕРІ.....
- Губерська Н.Л. МЕТА, ЗАВДАННЯ ТА ПРИНЦИПИ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ У СФЕРІ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....
- Дембіцька С.Л. ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРИМУСУ.....
- Іванцов В.О. ДЕЯКІ ПИТАННЯ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕЄСТРАЦІЇ ВИМУШЕНИХ МІГРАНТІВ В УКРАЇНІ.....
- Коломієць О.В. МИТНА СИСТЕМА У МЕХАНІЗМІ СУЧАСНОЇ ДЕРЖАВИ.....
- Кондратенко Н.М. АНАЛІЗ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ЗАКОНОДАВСТВА ТА ЙОГО РОЛЬ У ФОРМУВАННІ ІНСТИТУТУ ЗАХИСТУ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ В УКРАЇНІ.....
- Кузнецова М.Ю. СФЕРА ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ: ПОНЯТТЯ, СТРУКТУРА, ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА СУСПІЛЬНИХ ТА ПРАВОВИХ ВІДНОСИН.....
- Курова А.А. ОСНОВНІ АСПЕКТИ ПРОВЕДЕННЯ СЛУЖБОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ ЩОДО ОСІБ, УПОВНОВАЖЕНИХ НА ВИКОНАННЯ ФУНКЦІЙ ДЕРЖАВИ АБО МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ.....
- Литвинюк С.В. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ У ПОДАТКОВОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ.....
- Мамалига Н.Р. АДМІНІСТРАТИВНИЙ ДОГОВІР ЯК СУПЕРЕЧЛИВИЙ ІНСТИТУТ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА.....
- Моргунов О.А. СИСТЕМА ГАРАНТІЙ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ АДМІНІСТРАТИВНИХ СУДІВ УКРАЇНИ.....

Мозоль С.А. ДОСВІД ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОГО ІМІДЖУ МІЛІЦІЇ УКРАЇНИ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ.....	202
Петрицький А.Л. КРИТЕРІЇ ПРАВОВОЇ ІНСТИТУЦІОНАЛІЗАЦІЇ ЗАХИСТУ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ.....	207
Радченко О.Ю. ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАХИСТУ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ.....	214
Репешко П.І. ОЦІНКА ДЛЯ ЦІЛЕЙ ОПОДАТКУВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ МОНОПОЛІЗАЦІЇ РИНКУ ОЦІНОЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	218
Романько П.С. НАЦІОНАЛЬНА СИСТЕМА ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ: ШЛЯХИ СТАНОВЛЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ.....	224
Русаківська К.О. ДО ПИТАННЯ ЗВІЛЬНЕННЯ ДЕРЖАВНОГО СЛУЖБОВЦЯ ЗА КОРУПЦІЙНЕ ДІЯННЯ.....	229
Сатановська М.А. ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ІНСТИТУЦІЙ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА В ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ.....	234
Селезньова О.М. ІНСТИТУТИ ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРАВА.....	240
Солонар А.В. ОСОБЛИВОСТІ ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНОГО РЕЄСТРАТОРА ЮРИДИЧНИХ ОСІБ ТА ФІЗИЧНИХ ОСІБ-ПІДПРИЄМЦІВ.....	245
Стрельченко О.Г., Сушенко А.О. МІЖНАРОДНА ПРАКТИКА АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОЇ ПРОТИДІЇ НАСИЛЬСТВУ В СІМ'ї.....	250
Тімашов В.О. ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНИХ ОРГАНІВ ЩОДО НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ.....	254
Тітко А.В. НЕДОСКОНАЛІСТЬ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПОНЯТЬ АДМІНІСТРАТИВНИХ КОРУПЦІЙНИХ ПРАВопорушень.....	259
Фатхутдінов В.Г. МІСЦЕ ГРОМАДСЬКОЇ БЕЗПЕКИ В СИСТЕМІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ.....	264
Цюприк Н.О. АДМІНІСТРАТИВНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ОСІБ РЯДОВОГО І НАЧАЛЬНИЦЬКОГО СКЛАДУ ОВС В УКРАЇНІ.....	270
Чвалюк А.М. АНАЛІЗ ПЕРЕШКОД НА ШЛЯХУ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ПОДАТКУ НА НЕРУХОМЕ МАЙНО, ВІДМІННЕ ВІД ЗЕМЕЛЬНОЇ ДІЛЯНКИ.....	275
Чубенко А.Г. ЗАКОНОДАВЧЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ КОНТРОЛЮ ЗА ВИКОРИСТАННЯМ БЮДЖЕТНИХ КОШТІВ В УМОВАХ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ.....	279
Шепетько С.А. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ УТВОРЕННЯ ФІНАНСОВОЇ ПОЛІЦІЇ.....	283
Шуба Б.В. КОМПЛЕКСНИЙ ПІДХІД ДО РОЗУМІННЯ ПОНЯТТЯ ТА СТРУКТУРИ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРОЦЕСУ.....	287
Ямненко Т.М. ФОРМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ.....	291

13. Вернадского. Серия «Юридические науки». – 2012. – № 1. – С. 231-236.

13. Прокопенко В.І. Час відпочинку. – К.: Політвидав України, 1981. – 78 с. – (Прав. Знання – в масі).

14. Дмитрієва К.І. Правове регулювання часу відпочинку за законодавством країн із розвинутою економікою / К.І. Дмитрієва // Часопис Київського університету права. – 2013. – № 1. – С. 195-199.

УДК 343.823

ПРО ПРАВОВУ ПРИРОДУ ПРАЦІ ЗАСУДЖЕНИХ ДО ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ

Кернякевич-Танасійчук Ю.В., к. ю. н.,
доцент кафедри трудового, екологічного та аграрного права
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Стаття присвячена розгляду проблеми розуміння правової природи праці засуджених до позбавлення волі, а також виробленню пропозицій, спрямованих на її вирішення.

Ключові слова: засуджений, право на працю, обов'язок працювати, праця засуджених до позбавлення волі.

Статья посвящена рассмотрению проблемы понимания правовой природы труда осужденных к лишению свободы, а также выработке предложений, направленных на ее решение.

Ключевые слова: осужденный, право на труд, обязанность работать, труд осужденных к лишению свободы.

Kernyakevych-Tanasiychuk Y.V. THE LEGAL NATURE OF LABOUR SENTENCED TO IMPRISONMENT

The article is devoted to the problem of understanding the nature of work sentenced to imprisonment, and to develop proposals to address it.

Key words: convict, the right to work, the obligation to work, work sentenced to imprisonment.

Постановка проблеми. Засудженим у кримінальному провадженні є обвинувачений, обвинувальний вирок суду щодо якого набрав законної сили (ч. 2 ст. 43 Кримінального процесуального кодексу України). Щодо правового статусу засудженого, то він виконує обов'язки і користується усіма правами, передбаченими для громадян України, з певними обмеженнями, що визначені законодавством України, вироком суду, умовами виконання покарання.

Реалізація права на працю, зміст якого полягає в можливості вільно розпоряджатися своєю здатністю до праці, передбаченого ст. 43 Конституції України, засудженими, які відбувають покарання у вигляді позбавлення волі, має свої особливості та обмеження.

Як зазначається в літературі, такі обмеження мають каральний та виховний характер і впливають із самого покарання. До таких обмежень належать: неможливість добровільного вступу в трудові відносини, зміна їх характеру чи добровільне припинення, вільне користування коштами тощо [1, с. 200].

У цьому контексті постає питання про правомірність залучення засуджених до праці і чи ця праця не містить ознак примусової праці.

Аналіз досліджень і публікацій. Питання праці засуджених до позбавлення волі досліджувалися у працях таких видатних вчених, як Л.В. Багрій-Шахматова, В.В. Голіні, І.М. Даньшина, О.М. Джужі, В.М. Дрьоміна, А.Ф. Зелінського, М.П. Мелентьєва, А.С. Міхліна, А.Х. Степанюка, Ю.М. Ткачевського, В.М. Трубникова тощо. Однак проблема правового регулювання праці засуджених до позбавлення волі залишається досі невирішеною, а тому потребує подальшого дослідження.

Метою даної статті є здійснення теоретичного аналізу змісту правової природи праці засуджених до позбавлення волі.

Виклад основного матеріалу. Постановою Пленуму Верховного Суду України № 9 від 1 листопада 1996 р. «Про застосування Конституції України при здійсненні правосуддя», як і норма ч. 3 ст. 43 Конституції України, закріплює, що не вважається примусовою працею військова або альтернативна (невійськова) служба, а також робота, що виконується особою, чи служба, яку вона несе за вироком чи іншим рішенням суду або відповідно до законів про воєнний і про надзвичайний стан.

В літературі існує думка, що закріплення обов'язку осіб, позбавлених волі, працювати в нормах Кримінально-виконавчого

кодексу України надає примусового характеру праці засуджених, що суперечить Конституції України. А тому праця, зведена в обов'язок Кримінально-виконавчим кодексом України, здобуває ознаки примусової, оскільки з рішення суду не впливає, що засуджений зобов'язаний працювати під час відбування покарання [2, с. 123]. Справді, як зазначає В. Жернаков, обов'язок засудженого до позбавлення волі працювати під час відбуття покарання безпосередньо у виroku суду не встановлюється. Суттю цього покарання є обмеження можливості використовувати на свій розсуд час протягом певного, встановленого судом на основі законодавства строку, який є складовою життя людини. Однак позбавлення волі не може відбуватися як абстракція, для цього є певна форма – місця позбавлення волі (зі своїм режимом). Особа, потрапляючи до таких місць, повинна підкорятися режиму [3, с. 38-39]. І право, яке стає водночас і обов'язком засуджених до позбавлення волі працювати, передбачене кримінально-виконавчим законодавством.

У п. 3 ч. 1 ст. 107 Кримінально-виконавчого кодексу України серед прав засуджених, які відбувають покарання у виді позбавлення волі, передбачено право в порядку, встановленому Кримінально-виконавчим кодексом України і нормативно-правовими актами Міністерства юстиції України, брати участь у трудовій діяльності.

Раніше Кримінально-виконавчий кодекс України одночасно в ч. 1 ст. 118 закріплював, що засуджені до позбавлення волі повинні працювати в місцях і на роботах, які визначаються адміністрацією колонії. Однак 8 квітня 2014 року був прийнятий Закон України «Про внесення змін до Кримінально-виконавчого кодексу України щодо адаптації правового статусу засудженого до європейських стандартів», яким у ч. 1 ст. 118 Кримінально-виконавчого кодексу України внесені зміни. Так, слова «повинні працювати» замінені словами «мають право працювати».

Залучення засуджених до праці не суперечить і міжнародним нормам. У п. 2 ст. 71 Мінімальних стандартних правил поводження з в'язнями визначено, що усі засуджені в'язні повинні працювати відповідно до їхніх фізичних і психічних здібностей, засвідчених лікарем [4].

Відповідно до кримінально-виконавчого законодавства України засуджені залучаються до суспільно корисної праці з урахуванням наявних виробничих потужностей, зважаючи при цьому на стать, вік, працездатність, стан здоров'я і спеціальність. Засуджені залучаються до оплачува-

ної праці, як правило, на підприємствах, у майстернях колоній, а також на державних або інших форм власності підприємствах за умови забезпечення їх належної охорони та ізоляції. При цьому адміністрація зобов'язана створювати умови, що дають змогу засудженим займатися суспільно корисною оплачуваною працею.

З огляду на таку законодавчу норму, стає цілком зрозуміло, що конституційне право на працю щодо засуджених осіб, які позбавлені волі, перетворюється на обов'язок, хоч і оплачуваний.

Правомірною є позиція, що трудовий обов'язок осіб, які відбувають покарання, як і за років чинності виправно-трудоного законодавства, у сучасному кримінально-виконавчому праві продовжує розцінюватися як фундаментальний елемент покарання, завдяки якому досягається виконання мети останнього [5, с. 49].

Стаття 6 Кримінально-виконавчого кодексу України називає працю серед основних засобів виправлення і ресоціалізації засуджених. За допомогою залучення засудженого до праці і в сукупності з іншими засобами (режимом відбування покарання, соціально-виховною роботою та ін.) можливо досягти позитивних змін в його особистості, які сприяють засудженому свідомо відновлювати соціальний статус, створять реальну можливість в подальшому легше і протягом швидшого часу адаптуватися до життя «на волі». Для цього організація та методи роботи в установах виконання покарань мають максимально наближатися до тих, що прийняті на аналогічній роботі на волі.

Водночас постає питання: чи справді за допомогою праці можна досягти ефекту виправлення особи? Видається, що не завжди досяжною є мета виправлення особи взагалі та за допомогою праці в тому числі.

Однак праця має й додаткові цілі, які часто можна досягнути, оскільки вони не стосуються внутрішнього стану засудженого, його переконань і поглядів. У кримінально-виконавчому праві виділяють наступні цілі: економічні; фізичні або оздоровчі; виконання зобов'язань засудженим [6, с. 223]. Інші автори вказують на те, що праця виконує економічну, соціальну, оздоровчу та виправну функції [1, с. 202].

Економічна мета проявляється в тому, що установи виконання покарань утримуються за рахунок державного бюджету, є неприбутковими установами. Але всі потреби цих установ держава, бюджет якої наповнюється переважно за рахунок сплати податків, задовольнити не в змозі. Тому в умовах позбавлення волі засуджені утримують себе самостійно, тобто самі сплачу-

ть за своє утримання в установі шляхом сплати комунальних послуг, оплати вартості одягу, їжі, постільних речей та ін.

Фізична (оздоровча) мета пов'язана з тим, що засуджені, працюючи на виробництві, докладають фізичних зусиль, іноді за характером роботи, знаходяться на повітрі, що дозволяє підтримувати здоров'я та уникати моральної деградації, яка може бути викликана відсутністю праці. Сприяє праця і підтриманню психічного здоров'я засудженого, оскільки, працюючи, засуджений відволікає (сублімує) свої психічні ресурси від агресивних проявів, які нерідко викликає фізична ізоляція, на плідну працю [7, с. 396-397].

Окрім того, наявність засуджених, не зайнятих працею в місцях позбавлення волі, суттєво поглиблює криміногенну обстановку в них, деморалізує людей і сприяє посиленню агресії серед засуджених [8, с. 65].

Досягнення мети виконання зобов'язань засудженим полягає в тому, що зароблені засудженим в установі виконання покарань гроші дозволяють виконувати вирок суду щодо відшкодування збитків та шкоди, заповнення заборгованості за виконавчими листами, сплати платежів та зборів до Пенсійного фонду та фондів соціального страхування, виконувати інші зобов'язання [7, с. 396-397].

Експерти Міжнародної організації праці (далі – МОП) дотримуються тієї ж позиції, що й український законодавець, зазначаючи, що праця ув'язнених в гідних умовах під контролем і наглядом державної влади може виконувати виховні функції, сприяти одержанню ними кваліфікації та доходу, що дозволяє їм виплачувати компенсацію жертвам їхніх злочинів. Контрольні органи МОП вирізняють два типи праці ув'язнених: праця ув'язнених, ініційована державою за винятком громадські діяння, та праця ув'язнених в умовах приватних підприємств.

Серйозну стурбованість МОП викликає практика використання праці ув'язнених у приватному секторі, яка започаткована в розвинутих країнах та яка поширилася на інші країни і нині виходить на міжнародний арену. Так, у деяких містах США проводяться ярмарки праці ув'язнених, служби працевлаштування набирають персонал у місцях ув'язнення, що критикують профспілкові організації, які відзначають дуже низький рівень заробітної плати та відсутність захисту ув'язнених. МОП також висловила занепокоєння у зв'язку з тим, що ув'язнені вже позбавлені свободи, тому існує загроза, що використання їх праці приватними компаніями може бути пов'язане з

експлуатацією, яка зведе нанівець будь-які заяви про волевиявлення [9, с. 6-7]. Така праця може перетворитися на примусову.

З огляду на вищезазначені порушення прав засуджених при використанні їх праці в приватному секторі, важливою і дуже доцільною вимогою закону є те, що засуджені залучаються до праці, як правило, на підприємствах, у майстернях колоній. Однак не виключена можливість залучення до праці засуджених до позбавлення волі до праці на державних або інших форм власності підприємствах за умови забезпечення їх належної охорони та ізоляції. Більшість існуючих установ виконання покарань мають власне виробництво, де засуджені працюють, виконуючи замовлення. Але формулювання цього положення закону дає підстави вважати, що засуджені можуть залучатися до праці не лише на підприємствах установ, але й на інших підприємствах будь-якої форми власності. Інструкція з оплати праці засуджених до обмеження та позбавлення волі визначає, що засуджені залучаються до праці на підприємствах або в майстернях установ, а також на державних або інших форм власності підприємствах на підставі укладених письмових угод між установою та замовником. Основна умова роботи засуджених на інших підприємствах – забезпечення їх охорони та ізоляції. Але не всі категорії засуджених можуть працювати за межами установ. Так, засуджені до довічного позбавлення волі залучаються до праці тільки на території виправної колонії з урахуванням вимог тримання їх у приміщеннях камерного типу. Засуджені неповнолітні залучаються до праці тільки на підприємствах виховних колоній [7, с. 398-399]. Нам видається, що варто намагатися залучати ув'язнених до праці в межах кримінально-виконавчих установ під наглядом уповноважених органів чи осіб відповідної установи, щоб уникнути експлуатації засуджених і використання їх праці приватними компаніями в особистих інтересах, наприклад, в інтересах одержання прибутку.

Сьогодні засуджені підприємств, установ виконання покарань залучаються до виготовлення такої продукції, як: будівельні матеріали, меблі, продукція промислового призначення, сільськогосподарська техніка та запасні частини до неї, тара і упаковка, транспортне устаткування та автозапчастини, швейні вироби та взуття, господарсько-побутові товари, металовироби, продукція спецпризначення, сувенірна продукція, товари для садівників та городників, чавунне литво тощо. Наприклад, засуджені, які відбувають покарання у виді позбавлення волі у Коломиїській виправній колонії

№ 41, що знаходиться в с. Товмачик Коломийського району Івано-Франківської області, працюють на підприємстві виправної колонії, що спеціалізується на виготовленні столярних виробів, дерев'яної тари, швейних виробів, виробів з металу, будівельних виробів, товарів народного споживання [10].

Правове регулювання праці засуджених здійснюється Кодексом законів про працю України, як це передбачено абз. 3 ч. 1 ст. 118 Кримінально-виконавчого кодексу України. Також передбачено, що працю засуджених до позбавлення волі слід організовувати з дотриманням правил охорони праці та техніки безпеки, встановлених законодавством про працю.

З огляду на специфіку виробничої діяльності підприємств, установ виконання покарань, забезпечення засуджених гарантіями у сфері охорони праці є запорукою реалізації конституційного права на належні, безпечні і нешкідливі умови праці, а також важливим заходом щодо профілактики виробничого травматизму.

А це є свідченням того, що хоча праця засуджених і не є вільною і найманою, однак умови праці засуджених є предметом регулювання трудового права.

Висновки. Попри позитивні зміни, внесені у квітні 2014 року до Кримінально-виконавчого кодексу України, які уніфікували підхід законодавця до розуміння правової природи праці засуджених до позбавлення волі як права, не можна залишати поза увагою той факт, що праця засуджених завжди міститиме в собі обов'язковий характер і в чистому вигляді як право не може розглядатися. Такий висновок можна зробити з аналізу норм чинного кримінально-виконавчого законодавства, яке серед основних засобів виправлення та ресоціалізації засуджених називає суспільно-корисну працю, яка здійснює економічні, фізичні чи оздоровчі цілі та ціль виконання зобов'язань засудженим. А тому створення умов для залучення засуджених до праці та відшко-

дування ними збитків, завданих злочином та виконання інших майнових зобов'язань визначено як один із пріоритетних напрямків реалізації Концепції державної політики у сфері реформування Державної кримінально-виконавчої служби України.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Кримінально-виконавче право : навчальний посібник / [В.А. Бадира, С.Ф. Денисов, Т.А. Денисова та ін.]; за ред. Т.А. Денисової. – К. : Істина, 2008. – 400 с.
2. Старків І.М. Особливості реалізації права на працю в місцях позбавлення волі / І.М. Старків // Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених та аспірантів «Вдосконалення правового захисту прав та основних свобод людини і громадянина» (м. Івано-Франківськ, 23.04.2010 р.). – Івано-Франківськ, 2010. – С. 122-124.
3. Жернаков В. Поняття примусової праці за законодавством України / В. Жернаков // Право України. – 1997. – № 10. – С. 35-39, 43.
4. Мінімальні стандартні правила поведінки з в'язнями 1955 р. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_212.
5. Оробець К. Права громадян України, які відбувають покарання / К. Оробець // Юридичний журнал. – 2006. – № 4. – С. 45-51.
6. Кримінально-виконавче право : підручник / [В.В. Голіна, А.Х. Степанюк, О.В. Лисодед та ін.]; за ред. В.В. Голіни і А.Х. Степанюка. – Х. : Право, 2011. – 328 с.
7. Кримінально-виконавчий кодекс України : науково-практичний коментар / Степанюк А.Х., Яковець І.С.; за заг. ред. Степанюка А.Х. – Х. : ТОВ «Одіссей», 2006. – 560 с.
8. Стеничкин Г.А. Труд осужденных в местах лишения свободы как одно из основных средств их исправления / Г.А. Стеничкин // Юриспруденция. – 2010. – № 4. – С. 65-72.
9. Кисільова Т. Примусовій праці – надійний заслін / Т. Кисільова // Праця і зарплата. – 2008. – № 3(611). – 20 серпня. – С. 6-7.
10. Прайс-лист продукції підприємства Коломийської ВК-41 станом на 01.06.2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kvs.gov.ua/peniten/control/ifr/uk/publish/article/85010>